

Jaarverslag 2012

Centraal Bureau voor Genealogie

Algemeen

2012 was in meerdere opzichten voor het CBG een jaar van transitie. Per 1 januari 2012 werd het Nationaal Archief de subsidieverlener en ontstond er dus een formele relatie tussen het bestuur van het CBG en de directie van het Nationaal Archief. Die drukt zich o.a. uit in een formeel Voorjaars- (jaarstukken voorafgaande jaar) en Najaarsoverleg (begroting komend jaar). Periodiek is er overleg over lopende zaken tussen de directeur van het CBG en de plv. directeur van het NA, die als portefeuillehouder namens de subsidiegever optreedt. Ook in de dagelijkse praktijk werd die samenwerking geïntensiveerd met het overdragen van de verantwoordelijkheid voor de genealogische dienstverlening van het NA naar het CBG.

Per 1 juli kwam de beheersverantwoordelijkheid voor de WieWasWie-database bij het CBG te liggen. Ook dit was voorzien in de subsidiebeschikking van het Nationaal Archief van eind 2011. Overigens werd hiermee ook uitvoering gegeven aan de Archiefvisie van het Ministerie van OCW, waarin voor het CBG een grotere rol op het terrein van de digitale dienstverlening was aangekondigd.

In het bestuur van het CBG vond op 1 augustus een verandering plaats. Dr. Bert Lever werd per die datum opgevolgd door drs. Leo Voogt.

Publieke dienstverlening

De overname door het CBG van de genealogische dienstverlening van het Nationaal Archief heeft geleid tot een trendbreuk voor wat betreft het aantal bezoekers van de Studiezaal van het CBG. Terwijl we de laatste jaren gewend waren aan een jaarlijks afname van het aantal bezoekers van 10% of méér, zagen we in 2012 het aantal bezoekers met 8% stijgen van 7308 naar 7892. Om de zelfde reden steeg het aantal schriftelijke vragen met méér dan 50% van 2392 in 2011 naar 3679 in 2012. Deze toename van het aantal fysieke bezoeken en schriftelijke vragen heeft een groot extra beroep gedaan op inzet van personeel. Er moest m.n. extra capaciteit worden ingehuurd en worden geschoven met de inzet van bestaand personeel om het grote aantal vragen te kunnen beantwoorden.

Naast onderzoek voor particulieren en notarissen werd er ondermeer onderzoek gedaan voor TV-programma's zoals Verborgen Verleden, Spoorloos en Brieven boven Water. Het aantal verzoeken om inlichtingen uit het Centraal Archief van Overledenen (persoonskaarten en -lijsten) was met 6449 ongeveer 9% lager dan een jaar eerder. Het aantal in 2012 geregistreerde familiewapens was met 24 gelijk aan hetgeen de afgelopen jaren gebruikelijk is.

Websites en digitale dienstverlening

In 2012 werden er 1.918.818 bezoeken gebracht aan de hoofdwebsite van het CBG. Dat waren er ruim 10% minder dan in het voorgaande jaar. Het aantal bezoeken aan StamboomNederland, het depot voor digitale stambomen, steeg daarentegen met meer dan 20% tot 176.465. Het aantal persoonsvermeldingen in de opgenomen stambomen groeide eveneens met bijna 20% van 9.2 miljoen naar 11 miljoen. Het aantal bezoeken aan de Digitale studiezaal was met 214.346 stabiel.

De Nederlandse FamilienamenBank, die per 1 januari 2012 is overgenomen van het Meertens Instituut, mag zich in onverminderd grote belangstelling verheugen. De NFB werd maar liefst 7 miljoen keer bevroegd.

Voor de verschillende Digitale dossiers met specialistisch nieuws over uiteenlopende familiehistorische onderwerpen bestaat ook een groeiende belangstelling. Het aantal bezoeken kwam uit op 61.110, een groei van ongeveer 13%. Via het nieuws op de hoofdwebsite van het CBG en in de Digitale dossiers gaven we inhoud aan de expertisefunctie van het CBG. De nieuwsitems vinden vaak hun weg naar andere (familie-)historische websites en de sites van archieven. Voor deze nieuwsverspreiding is ook Twitter van belang. Het aantal Twittersvolgers groeide met 60% van 923 naar 1479. Er werden 1942 tweets verstuurd, bijna 40% méér dan in 2011. Eind 2010 werd gestart met een speciale CBG-Facebookpagina. Deze heeft in de loop van 2012 een vaste plaats verworven als uithangbord van het CBG, waarbij het aantal maandelijkse bezoekers groeide van minder dan 2000 in januari tot méér dan 4000 een jaar later. De Facebookpagina van het CBG is o.a. van belang omdat deze relatief veel wordt bezocht door vrouwen, terwijl genealogen in meerderheid mannen lijken te zijn. Een belangrijke reden om nog meer werk te maken van de Facebookpagina.

Educatieve activiteiten

Het CBG gaf zoals gebruikelijk acte de présence op een aantal genealogische bijeenkomsten zoals beurzen en congressen. Daarbij werd samengewerkt met organisaties als de Nederlandse Genealogische Vereniging, HCC-Genealogie (Hobby Computer Club) en Tong Tong Fair.

In de eigen Beresteynzaal werden verschillende cursussen georganiseerd met medewerkers van het CBG (Maarten van Bourgondiën, Sytske Visscher, Martine Zoeteman, Lilian de Bruijn), vrijwilligers (Jaap Medema, Jan Tolboom) en deskundigen van buiten (Ron Habiboe, Eric Hennekam). De cursusonderwerpen varieerden van 'stamboombouwsoftware', 'geavanceerd personen zoeken op internet' en 'stamboomonderzoek voor beginners' tot 'familiegeschiedenis schrijven'.

Nieuw was in 2012 de introductie van het zogenaamde Stamboomcafé in de Beresteynzaal van het CBG. Ongeveer één keer per maand stellen we belangstellende familiehistorici in de gelegenheid om elkaar te ontmoeten. Het 'café' wordt steeds voorafgegaan door een openingspraatje van een deskundige op een gebied dat relevant is voor familiegeschiedenis. Deze deskundigen waren in 2012 deels afkomstig uit eigen CBG-kring en deels afkomstig van andere organisaties in het erfgoedveld. Het Stamboomcafé bevordert de kennismaking, samenwerking en de kruisbestuiving.

Congres en Famillement

Veel aandacht en energie ging uit naar de organisatie van het 30e Internationaal Congres voor Genealogische en Heraldische Wetenschappen in La Bonbonnière in Maastricht (24-28 september 2012) en het bijbehorende Famillement op 26 september. Het tweejaarlijkse internationale congres was voor het laatst in 1964 in Nederland (toen in Den Haag). Het CBG organiseerde het congres samen met de Nederlandse Genealogische Vereniging, had zitting in het Uitvoerend Comité, en medewerkers van het CBG verzorgden daarnaast ondermeer de congres website, de Facebook pagina, de programmagids, het lezingenboekje, de promotie en promotionele uitingen van het congres. Het congres, met als thema 'Grenzen in genealogie en heraldiek', had 200 deelnemers uit 25 landen en een programma met 50 lezingen. De feestelijke openingsmanifestatie op 24 september werd bijgewoond

door ZKH prins Willem-Alexander (beschermheer van het congres), de Gouverneur van Limburg, de burgemeester van Maastricht en diverse andere genodigden uit binnen- en buitenland.

In de congresweek vond op woensdag 26 september van 13.00-21.00 uur het Famillement plaats, een grote gratis toegankelijke publieksmanifestatie. Voor de organisatie hiervan werd samengewerkt met het Regionaal Historisch Centrum Limburg (RHCL) in Maastricht, de afdeling Zuid-Limburg van de NGV en het Limburgs Genootschap voor Oudheidkunde en Geschiedenis (LGOG). Het Famillement richtte zich op een breed publiek. Er waren lezingen, interviews, een genealogische en antiquarische markt met een groot aantal stands van organisaties uit binnen- en buitenland (Nederland, België, Frankrijk en Duitsland) en een heraldische stadswandeling. De genealogische en antiquarische markt vond plaats op twee locaties: het RHCL en La Bonbonnière. In het Centre Céramique, stadsbibliotheek van Maastricht, werd een speciale expositie over Ex Libris georganiseerd. De belangstelling voor het Famillement was groot: er kwamen bijna 1500 bezoekers op af.

Publicaties

Zoals gebruikelijk verschenen ook in 2012 weer een Jaarboek en vier afleveringen van het kwartaalblad *Genealogie. Tijdschrift voor familiegeschiedenis*. (Zie verder onder Vrienden.)

In maart 2012 verscheen het 96^e deel in de reeks Nederland's Adelsboek, gewijd aan de familienamen beginnend met U t/m Voo. In november verscheen het 91^e deel in de reeks Nederland's Patriciaat. Daarnaast werd in februari een verzamel-dvd uitgebracht met daarop de oudere delen van Nederland's Patriciaat en Nederland's Adelsboek en enkele eerder digitaal uitgebrachte heraldische werken (Rietstap en Vorsterman van Oyen). Drie oudere CD-roms kregen hiermee een tweede leven op één dvd.

Verder verscheen in maart de publicatie 'Dutch Roots. Finding your ancestors in the Netherlands', van Rob van Drie. Dit boek is specifiek gemaakt voor de Engelssprekende emigratielanden (Verenigde Staten, Canada, Australië en Nieuw-Zeeland), waar zich traditioneel veel Nederlandse migranten vestigden.

Collecties

De verschillende collecties van het CBG groeiden ook in 2012 onverminderd door. Aan de bibliotheek werden via schenking, ruil en aankoop 359 banden toegevoegd. Het Centraal Archief van Overledenen groeide met bijna 160.000 persoonslijsten uit het GBA en de gedigitaliseerde collecties groeiden met meer dan 20 % tot boven de 2,3 miljoen afbeeldingen.

Uit schenkingen werd een aantal familiearchieven verkregen en werden toevoegingen ontvangen voor de bestaande collecties familieadvertenties, faire parts en bidprentjes. Speciale vermelding verdient de schenking door het regionaal Historisch Centrum Limburg van een omvangrijke collectie Limburgse bidprentjes van naar schatting een half miljoen exemplaren. Hierdoor bezit het CBG nu met in totaal méér dan 2 miljoen stuks de grootste collectie ter wereld. Daarnaast ontvingen we een zeldzame collectie van ca. 7000 lakzegels, afkomstig van W.H. de Vries, een van de laatste edelsteengraveurs in Nederland. Deze collectie 20e eeuwse zegels vormt een belangrijke aanvulling van de Heraldische Databank.

Via bruiklenen verleende het CBG medewerking aan de totstandkoming van exposities bij het Gemeentearchief Delft en het Tassenmuseum Hendrikje in Amsterdam.

WieWasWie

Op 2 juli 2012 ging na een voorbereiding van vier jaar 'WieWasWie' bèta live en nam het CBG deze website in beheer. De website kwam met subsidie uit de Prima gelden tot stand, onder projectleiding en verantwoordelijkheid van de Stichting Archief Programmatuur (Stap). Het platform is bedoeld als opvolger van Genlias, waar ook de instellingen die de Digitale Stamboom of een andere webservice gebruiken hun data aan kunnen bieden. Bij de bèta live gang waren er negentien deelnemende instellingen, waaronder het CBG. In verband met beheer van de website richtte het CBG een projectteam in, met een projectleider, datamanager, content- en communicatiemanager, en helpdesk. De website was bij de bèta oplevering in meerdere opzichten 'onaf' en bleek daarnaast instabiel. In verband daarmee werd de mogelijkheid om een abonnement te nemen kort na de bèta live gang uitgeschakeld, als gevolg waarvan publieksinkomsten in 2012 achterwege bleven. Er is met de deelnemende instellingen en hun leveranciers hard gewerkt aan een verbetering van de kwaliteit en hoeveelheid van de aangeboden data. Aan de publiekszijde is een aantal verbeteringen doorgevoerd, waarvan het toevoegen van de mogelijkheid tot 'uitgebreid zoeken' de meest in het oog springende is. Deze functionaliteit moest gerealiseerd zijn voordat de bestaande Genlias website (per 1 januari 2013) offline kon gaan, om minimaal dezelfde gebruiksmogelijkheden te bieden. De website WieWasWie trok in 2012 98.995 bezoekers, die 242.356 bezoeken brachten, met een gemiddelde verblijfsduur van 14 minuten.

Vrijwilligers

In 2012 was weer een groot aantal vrijwilligers betrokken bij het ordenen en ontsluiten van collecties. In het totaal ging het om ruim 400 personen. Van deze vrijwilligers komen er zo'n 100 wekelijks naar het CBG. De in-huis vrijwilligers houden zich bezig met uiteenlopende zaken als scannen en indexeren van familieadvertenties, het beschrijven van familiearchieven en het beschrijven en fotograferen van familiewapens en zegels. De thuiswerkers zijn onmisbaar bij het vergaren van familieadvertenties en het online indexeren van gedigitaliseerde collecties. Zo werden in 2012 door vrijwilligers ca. 1 miljoen familieadvertenties nader geïndexeerd, resulterend in ongeveer 2 miljoen persoonsvermeldingen.

Vrienden

In 2012 verschenen voor Vrienden (donateurs) van het CBG de vier gebruikelijke afleveringen van Genealogie. Tijdschrift voor familiegeschiedenis. Elke aflevering telde 48 pagina's, verdeeld over een brede selectie van artikelen en een grote hoeveelheid vaste rubrieken (bijvoorbeeld het Wapenregister en de boeksignaleringen).

Het 66e jaarboek verscheen in augustus 2012 onder de titel 'Over grenzen'. Met dit jaarboek sloot het CBG aan bij het thema van het 30e Internationaal Congres voor Genealogische en Heraldische Wetenschappen, dat in september 2012 in Maastricht werd gehouden (zie boven). Onder dit thema werden in het Jaarboek 14 bijdragen opgenomen. In de Inleiding (ook vertaald in Engels en Frans) werden de bijdragen in het perspectief van het thema gezet. Het boek was uiteraard voorzien van een index op familienamen.

Zowel dit jaarboek als het tijdschrift worden naar alle Vrienden van het CBG gezonden, en zijn daarmee qua oplage de grootste publicaties in het Nederlandse historische veld. Het jaarboek verscheen

in een oplage van 12.000 stuks en van het tijdschrift worden meer dan 12.500 exemplaren verspreid. De extra oplage van het kwartaalblad werd voor promotionele doeleinden verspreid.

In 2012 meldden zich 688 nieuwe Vrienden aan. Helaas hebben we ook van veel Vrienden afscheid moeten nemen (door overlijden, opzegging of ten gevolge van wanbetaling). De vele activiteiten om het aantal Vrienden op peil te houden, juist ook in economisch moeilijker tijden, hebben een mitigerend effect gehad. Het totaal aantal Vrienden is daarom in 2012 slechts licht gedaald naar 10.970.

Publiciteit

Ook dit jaar werd het CBG regelmatig genoemd in de nationale en regionale pers (Telegraaf, Trouw, Leeuwarder Courant, De Oude Hagenaar, De Limburger, Leidsch Dagblad) en op internet. Bijzondere vermelding verdient de aandacht die werd gegeven aan het Famillement en het Internationaal Congres, o.a. op de regionale tv-zender L1.

De samenwerking met de NTR en de KRO i.v.m. de tv-programma's *Verborgen Verleden* en *Brieven boven Water* (en de bijbehorende credits voor het CBG in de aftiteling van de programma's) was regelmatig aanleiding tot aandacht in de omroepbladen en sterk vergrote toeloop voor de verschillende websites van het CBG.

Sinds het live gaan van WWW werd er in de vakpers ook veel geschreven over WWW.

In augustus publiceerde Trouw een artikel over het filmen van persoonskaarten bij het CBG door de Mormoonse kerk in de jaren '70. Dit leidde tot nogal wat media-aandacht. Het CBG presenteerde onmiddellijk een persverklaring op het web, zodat een echte mediastorm uitbleef. Wel werden Kamervragen gesteld. In reactie daarop kondigde de minister van Binnenlandse Zaken aan met het CBG te willen werken aan een juridische overeenkomst met de Mormoonse kerk om er voor te zorgen dat de informatie op de films aldaar pas toegankelijk zouden kunnen worden als dat ook in Nederland het geval zou zijn.

Organisatie

In de samenstelling van de Raad van Toezicht traden enkele wijzigingen op. Mevrouw dr. E.M. Kloek (vice-voorzitter) en de heer dr. P. Winsemius (voorzitter) namen in juli 2012 afscheid. Per 1 augustus werd de voorzittershamer binnen het bestuur overgenomen door de heer dr. A.H.E.M. Wellink. Tot de raad trad in juni 2012 toe mevrouw prof. dr. M.P.A. de Baar. Zij werd later ook tot vice-voorzitter benoemd.

De raad kwam in 2012 drie maal in vergadering bijeen. In de aprilvergadering werd de benoeming van drs. L. Voogt bekrachtigd als opvolger van Dr. A.J. Lever.

Aan het eind van het verslagjaar bestond de raad uit mevrouw De Baar en de heren Kortmann, Vennik, Versélewel de Witt Hamer, en Wellink.

De werking en inrichting van de Raad van advies voor het CBG wordt besproken in het licht van een nieuwe meerjarenstrategie (2014-2016).

L. Voogt, directeur